

ЕТАПИ РОЗВИТКУ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ НА ПРИКЛАДІ КОНФЛІКТУ МІЖ РФ ТА УКРАЇНОЮ

***Анотація.** Агресія Російської Федерації щодо України створила нові виклики не лише національній безпеці України, а й безпеці у світі загалом. На даному етапі саме термін «гібридна війна» найкраще характеризує дії РФ щодо України. Саме цей тип ведення війни об'єднує в собі не лише військові засоби, а й інформаційні, економічні, дипломатичні.*

Гібридний сценарій розвитку політичних відносин активно використовується РФ, починаючи ще з 1990-х рр. Він був використаний у подіях в Абхазії, Осетії та Нагірному Карабаху. Маючи подібну загальну модель, у нас є змога перевести її на події, що відбулися в Україні.

***Ключові слова:** агресія, гібридна війна, конфлікт.*

***Abstract.** The Russian Federation's aggression against Ukraine has created new challenges not only to Ukraine's national security, but also to the security of the world as a whole. The term «hybrid war» describes the Russian Federation's actions against Ukraine. This type of warfare combines not only military means, but also informational, economic, diplomatic ones.*

The hybrid scenario of political relations has been actively used by the Russian Federation since the 1990s. It was used in events in Abkhazia, Ossetia and Nagorno-Karabakh too. With a similar general model, we are able to transform it into doings that have taken place in Ukraine.

***Keywords:** aggression, hybrid war, conflict.*

Метою дій РФ є послабити та децентралізувати нашу державу, привести до влади проросійське, підконтрольне Росії керівництво, зірвати її європейський курс, повернувши Україну під контроль Російської Федерації. Водночас стратегія та тактика дій Москви проти України охоплює послідовні кроки з реалізації розглянутих вище підходів.

Аналізуючи послідовність етапів, можна зазначити, що перший етап гібридної війни для нас розпочався ще на початку 2000-х рр. і тривав до 2013 р. [1]. Під час цього періоду відбулися такі події. За президентської діяльності Леоніда Кучми відбулося значне посилення впливу РФ на керівництво держави. По суті, було визначено, що новим президентом стане Віктор Янукович, однак події Помаранчевої революції не дали цим планам здійснитися [4]. За президентства Віктора Ющенка РФ була змушена розпочати програму з дискредитації ідей Помаранчевої революції, а також керівництва України та його європейського і євроатлантичного курсу. Активно розпочав культивуватися розкол України на західну та східну частини, з власними баченнями розвитку держави. Розпочався потужний економічний та енергетичний тиск на Україну. Це створило передумови для перемоги Віктора Януковича на президентських виборах, та для «розвертання» вектору руху нашої держави із Заходу на Схід. За власне президентства Януковича відбулося максимальне послаблення та деморалізація українських силових структур, насамперед в Криму (керівниками майже всіх силових відомств України за часів Віктора

Януковича були громадяни Росії); посилення російської присутності в українській економіці; поширення у нашій державі ідей приєднання до російських інтеграційних ініціатив в обмін на кредити та економічні преференції; розгортання масштабних проросійських рухів в Україні та її окремих регіонах (передусім на Кримському півострові та у східних і південних областях). Як наслідок, у 2013 р. відмова від Угоди про асоціацію з ЄС та переорієнтація на Митний Союз. Відповідно це призводить до подій Революції Гідності [3].

Другий етап агресії тривав в період 2013–2014 рр. Насамперед розпочалася активна інформаційна війна, що мала на меті висвітлити революцію як процес фашистського заколоту, що призвів до встановлення режиму військової хунти, що зі свого боку вимагає активних заходів щодо захисту російськомовного населення на українській території [1]. Наступним кроком стала організація в Криму та на сході України так званих «загонів самооборони» з числа місцевих жителів та російських громадян, зокрема співробітників спецслужб, військовослужбовців сил спеціального призначення, членів козачих та інших напіввійськових формувань. Зі свого боку РФ проводить масштабне накопичення військових резервів на кордоні, мотивуючи це проведенням навчань, та створюючи ще один сильний важіль тиску на Україну. Водночас свої активні дії в українському Криму Росія розпочала в найбільш сприятливий для неї момент, який характеризувався послабленням української влади через об'єктивну тимчасову відсутність президента, прем'єр-міністра та керівників силових відомств (які втекли до Росії), а також деморалізацією особового складу українських правоохоронних органів в умовах революційних подій в нашій державі.

Другим кроком стала анексія Криму. Під видом кримського «ополчення» було взято під контроль урядові будівлі та усунено від керівництва уряд АРК. Нашвидкоруч було організовано розгортання в Криму «загонів самооборони» («зелених чоловічків»), які взяли під контроль владні структури Кримського півострова та ключові об'єкти його інфраструктури, блокували підрозділи силових структур України на території АРК. Їм на допомогу у вигляді військових навчань було надіслано регулярні війська РФ, чому посприяла Угода про умови перебування Чорноморського флоту РФ на території України. Врешті відбулася «легалізація» факту окупації Криму шляхом проведення «референдуму» з питання статусу АРК, а також прийняття відповідних рішень парламентом та президентом Російської Федерації щодо зарахування Криму до Росії як суб'єкта РФ. У такий спосіб Росія анексувала Крим та створила «підстави» для його інтеграції до складу Російської Федерації. Водночас російська анексія Криму не була визнана переважною більшістю країн та викликала негативну реакцію США, ЄС і їхніх партнерів, які ввели санкції проти Росії.

Третім кроком другого етапу гібридної війни стало створення проєкту «Новоросія» та початок збройного конфлікту на території України. Під час цього відбулася активна дестабілізація в 9-ти східних та південних областях України шляхом організації масових антивладних («антимайданівських»)

акцій протесту, сутичок з правоохоронними органами та прихильниками єдності України, а також захоплення адміністративних будівель. Спроба реалізації «Кримського сценарію» на території Донецької та Луганської області. Встановлення контролю над частиною їхніх територій, створення «загонів ополченців» з числа представників російських спецслужб, криміналізованих правоохоронних органів та місцевих проросійських сил, проведення «Референдумів» та створення Донецької та Луганської народних республік. Все це за всебічної підтримки Росії сепаратистів у фінансовій та військовій сферах. Окрім того, відбулося здійснення Російською Федерацією політичного та економічного тиску на Україну, а також нарощування угруповання ЗС РФ поблизу українського кордону, дискредитація військової операції України проти російсько-терористичних угруповань та дезінтеграція країни [2].

Фактично, з кінця цього етапу «гібридна війна» Росії проти України перетворилася у збройний конфлікт між двома країнами з безпосереднім залученням військ обох сторін. При цьому, незважаючи на спроби російської сторони приховати участь своїх збройних сил у зазначеному конфлікті, цей факт був визнаний переважною більшістю світової спільноти, що призвело до посилення санкцій США та ЄС щодо Росії.

Отже, другий етап гібридної війни фактично завершений і РФ намагається реалізувати певні пункти з третього. Російська Федерація намагається «заморозити» конфлікт на сході України, примушуючи Україну визнати сепаратистів «стороною переговорного процесу» та розпочати з ними переговори на їхніх, а фактично – російських умовах. З цією метою Росія посилює тиск на Україну, зокрема збільшуючи кількість своїх військ біля українських кордонів та на українських окупованих територіях. Так само вона намагається максимально посилити свою військову присутність у регіоні шляхом введення в регіон конфлікту власних «миротворчих сил». Росія заперечує свою участь у конфлікті та одночасно проводить масштабну інформаційну кампанію антиукраїнської спрямованості. Виходячи із зазначеного, варто мати на увазі, що Росія намагається реалізувати свої плани як у формі продовження «гібридної війни» (повзучого поширення нестабільності на інші українські регіони), так і відкритої агресії з масштабним застосуванням військової сили.

Джерела та література

1. Гетьманчук М. «Гібридна війна» Росії проти України: інформаційний аспект. URL: <http://www.asv.gov.ua>
2. Кравченко В. Ю. Теорія «гібридної війни»: український вимір. *Вісник Дніпропетровського університету. Сер. Політологія.* 2015. № 2. URL: <http://repo.dma.dp.ua>
3. Рущенко І. П. Підривні соціальні технології у структурі гібридної війни. *Право і безпека.* 2015. № 2. URL: <http://oaji.net/articles>
4. Чекаленко Л. Про поняття «гібридна війна». *Віче.* 2015. № 5. С. 41–42. URL: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua>